

DE SLAGEN VAN SURINAME, DEEL V: SUBFAMILIE
COLUBRINAE (GENERA GEOPHIS, LEPTOPHIS, MASTI-
GODRYAS EN SPILOTES).

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Het genus *Geophis* - Het genus *Leptophis* -
Het genus *Mastigodryas* - Het genus *Spilotes* - Naschrift - Literatuur.

HET GENUS *GEOPHIS* WAGLER, 1830

34 Soorten van dit genus komen in Midden Amerika voor. In 1979 werd echter een nieuwe soort beschreven, die in Frans Guyana voorkomt. Het is mogelijk dat deze soort ook in Suriname voorkomt.

Geophis alasukai Gasc & Rodrigues, 1979

Maximum lengte: ca. 55 cm.

Beschubbing: 151-154 ventralen; 36-38 subcandalen; anaalschub enkel; dorsalen in 17 rijen; 1 groot loreaalschild; 2 postocularen; 1+2 temporalen; 8 supralabialen; 7 sublabialen.

Kenmerken: 26-32 lichte dwarsbanden op de flanken.

HET GENUS *LEPTOPHIS* BELL, 1825

Dit genus omvat 7 soorten, waarvan er 6 op het vaste land van Midden en Zuid Amerika voorkomen. Eén soort, *Leptophis ahaetulla*, heeft 11 ondersoorten; *Leptophis ahaetulle ahaetulla* komt voor in Suriname.

Algemene gegevens en kenmerken:

Kop: Deze is ietwat langwerpig. De slangen hebben grote ogen met ronde pupillen.

Fig. 1. *Leptophis ahaetulla ahaetulla*. Foto:
A. Abuys.

Romp: Het lichaam is zijdelings wat afgeplat en lang en slank. De rugschubben zijn gekield.

Staat: Deze is lang en dun (zweepstaart).

Leefwijze: Het zijn arboreale slangen, die overdag op prooi jagen.

Biotoop: Boom- en struikrijke gebieden, zowel buiten als binnen de bebouwde kom.

Voeding: Kikkers, hagedissen, jonge vogels en soms ook wel slangen.

Voortplanting: Alle soorten zijn ovipaar; de eieren worden op een hoop gelegd.

Bijzonderheden: Het zijn agressieve slangen, die in de eerste plaats dreigen met een breed geopende bek en op het laatste moment pas bijten.

Door de kleine tanden maken ze alleen maar oppervlakkige huidverwondingen. De slang gaat op een speciale manier op jacht. Tijdens haar zoekactie door het struikgewas maakt zij met

Fig. 2. *Mastigodryas boddaerti boddaeti* (juv.).
Foto: A. Abuys.

Fig. 3. *Spilotes pullatus pullatus*. Foto: A. Abuys.

haar kop heftige zijdelingse bewegingen. Kikkers en hagedissen worden hierdoor opgeschrikt en zullen vluchten. Dat is echter ook de bedoeling van de slang, want ze kan alleen bewegende prooidieren opmerken en reageert daar dan ook bliksemsnel op. Zij is zelfs in staat een kikker in zijn vluchtsprong uit de lucht te halen. Na het verorberen van haar prooi, zal ze een hoog en droog plekje opzoeken om rustig haar prooi te kunnen verteren, hetgeen ca. 4 dagen duurt.

De schubben van het vrouwtje zijn minder sterk gekield dan die van het mannetje. De eieren worden in bromelia's of in holtes van takken gelegd. In het terrarium worden de eieren gewoon op de grond gelegd. De pas uit het ei gekomen jongen zijn ca. 24 cm lang.

Leptophis ahaetulla ahaetulla (Linnaeus, 1758).

Nederlandse naam: Groene draadslang

Surinaamse naam: Swipi

Engelse naam: Whip snake; Laura of Lora; Parrot snake.

Maximum lengte: Ca. 175 cm. (Uit Venezuela is een exemplaar bekend van 234 cm).

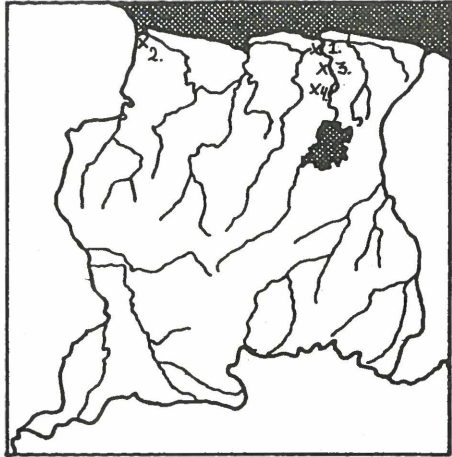
Beschubbing: 153-173 ventralen; 150-172 gedeelde subcaudalen; anaalschub gedeeld; dorsalen in 15 rijen (gekielde schubben); geen loreaal schild; 1 preoculare; 2 (soms 3) postocularen; 1+2 temporalen; 8 of 9 supralabialen; 5 of 6 (soms 7) sublabialen.

Kleur/tekening: De bovenkant van de kop en de rug zijn bladgroen; de flanken zijn van goudgeel tot bruingeel, bij de staart geleidelijk overgaand in grijsbruin. Vanaf de neus loopt door het oog een zwarte streep naar de nek. Deze scheidt het groen van de bovenkant van de kop van het wit van de onderkaak en keel. Het voorste gedeelte van de onderzijde is wit en wordt

naar achteren toe geleidelijk bruin-grijs.

Verspreidingsgebied: Guyana's en Brazilië (voornamelijk in het Atlantische kustgedeelte).

Vindplaatsen in Suriname: 1. Omgeving Paramaribo; 2. omgeving Nickerie; 3. Meursweg; 4. Bosbivak Zanderij.

Opmerkingen: In mijn terrarium (Zanderij, 1974) had ik twee exemplaren van respectievelijk 150 en 100 cm. Nadat ik overdag eens een aantal kikkers (*Hyla leuco-phyllata*) in de bak had losgelaten, werden de slangen meteen actief. Tijdens hun zoekactie demonstreerden zij die specifieke kopbeweging. Op een gegeven moment sprong een kikker weg. Tot mijn niet geringe verbazing vielen beide slangen tegelijkertijd razendsnel uit en werd de kikker gewoon uit de lucht geplukt. Ik was nog niet over mijn verbazing heen toen ik zag hoe de grotere slang zowel de kikker als de kleinere slang aan het verzwelgen was. De kleinere slang was net een fractie van een seconde eerder bij de kikker, maar werd direkt daarna door de grotere met kikker en al bij de kop gegrepen en naar binnen gewerkt.

HET GENUS *MASTIGODRYAS* AMARAL, 1935

Dit genus bevat in totaal 11 soorten, waarvan één niet op het vaste land van Midden- en Zuid Amerika. Eén soort, *Mastigodryas boddaerti*, heeft drie ondersoorten, waarvan er één, *Mastigodryas boddaerti*

boddaerti, in Suriname voorkomt.

Algemene gegevens en kenmerken:

Kop: Typische colubriden met grote ogen en ronde pupillen.

Romp: Normaal, met gladde schubben.

Leefwijze: Het zijn terrestrische slangen, die overdag op prooi jagen.

Biotoop: Deze slangen leven op de savannes en in het hoger gelegen regenbos.

Voeding: Hagedissen, kikkers, reptieleneieren, jonge vogels (uit nest), kleine of jonge zoogdieren en ook wel insecten zoals grote sprinkhanen.

Voortplanting: Ovipaar.

Bijzonderheden: Het enige agressieve vertoon is het trillen van de staart. Bijten doet de slang pas bij eventueel vastpakken.

Mastigodryas boddaerti boddaerti (Sentzen, 1796).

Surinaamse naam: Alattaman sneki

Engelse naam: Machete couesse; Brown Lined snake; Grass snake.

Maximum lengte: ca. 150 cm.

Beschubbing: 178-199
ventralen; 94-124
gedeelde subcau-
dalen; anaalschub
gedeeld; dorsalen
in 17 rijen
(gladde schubbe;
1 loreaalschild;
1 preoculare; 2
(soms 3) postocu-
laren; 2 (soms 1)
+ 2 (soms 3) tem-
poralen; 9 (soms
10) supralabialen;
10 of 11 (soms 9)
sublabialen.

Kleur/tekening: Bruin tot bruingrijs; op de flanken loopt een dunne, lichtgekleurde lijn. De buikzijde is wit tot grijswit.

Verspreidingsgebied: Ecuador, Colombia, Venezuela, de Guyana's, Brazilië en Bolivia.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Bosbivak Zanderij; 2. Brownsberg; 3. Amskreek.

Opmerkingen: In gevangenschap is het dier in leven te houden met muizen.

HET GENUS *SPILOTES* WAGLER, 1830

Dit genus omvat één soort, die is onderverdeeld in 5 ondersoorten. De ondersoort *Spilotes pullatus pullatus* komt in Suriname voor.

Algemene gegevens en kenmerken:

Kop: De kop gaat geleidelijk over in het lichaam. De ogen hebben ronde pupillen.

Romp: Het zijn forse (grote) slangen, de flanken ietwat afgeplat. Ze hebben een even aantal rijen rugschubben, net als het genus *Chironius*.

Dit is een uniek kenmerk, daar alle andere genera een vertebrale schubbenrij hebben.

Leefwijze: Het zijn arboreale slangen, die overdag op prooi jagen.

Biotoop: Droge, struik- en bosrijke gebieden, vaak in de buurt van boerderijen in de randgebieden van de bewoonde wereld.

Voeding: Kuikens van kippen en hoenders, vogels, eieren, ratten en muizen, hagedissen en zelfs slangen, maar ook andere kleine zoogdieren (o.a. vleermuizen).

Voortplanting: Ovipaar, de vrouwtjes leggen 8-18 eieren.

Bijzonderheden: Haar naam (hoenderslang) heeft deze slang te wijten aan haar rooftochten in bepaalde streken van Zuid Amerika, waar zij bij de boerderijen jonge kippen en kuikens en an-

dere hoenderachtigen overvalt en verzwelgt. Bij verstoring of gevaar richt zij het bovenlichaam op, waarbij de staart heftig trilt en de keelhuid vertikaal wordt uitgezet. In zij-aanzicht heeft die keeluitzetting een omvang die tweemaal zo groot is als de lichaamsomvang. Grote prooien worden gewurgd, maar kleine prooien worden levend naar binnen gewerkt. Vermoedelijk zal zo'n kleine prooi door het "kauwen" van de slang al wel dood zijn voordat zij daadwerkelijk door het keelgat verdwijnt.

Spilotes pullatus pullatus (Linnaeus, 1758)

Nederlandse naam: Hoenderslang of kippen slang.

Surinaamse naam: Sapakara-sneki.

Engelse naam: Tiger snake; Black and yellow rat snake.

Maximum lengte: ca. 3 m.

Beschubbing: Mannetjes 107-228, vrouwtjes 215-241 ventralen; 102-129 gedeelde subcaudalen; anaalschub enkel; Gewoonlijk 18 rijen dorsalen, waarvan de bovenste rijen gekield zijn; een klein loreaalschild (een enkele keer niet aanwezig); 1 preoculare; 2 postocularen; 1+1 of 1+2 (zelden 1+3) temporalen; 7 of 8 (zelden 6 of 9) supralabialen, waarvan de 3e en 4e of de 4e en 5e het oog raken; 6 of 7 sublabialen.

Kleur/tekening: Over het algemeen om en om zwart en geel in schuine, streepachtige vlekken.

Buiten Suriname komen exemplaren voor die overwegend geel zijn. De buik is voornamelijk geel met verspreid wat zwarte dwarsstrepen, terwijl de onderkant van de staart paarsachtig is, zo nu en dan onderbroken door een gele band.

De bovenkant van de kop is volledig zwart tot blauwzwart, terwijl de boven- en onderlipschilden geel en zwart gevlekt zijn.

De jongen hebben een smalle, gele nekband.

Verspreidingsgebied: Midden- en Zuid Amerika, tot

in het noorden van Argentinië.
 Vindplaatsen in Suriname: 1. Bosbivak Zanderij (langs de kale en droge spoorbaan); 2. langs de Affobakkaweg even voorbij Kraka; 3. omgeving Powakka; 4. omgeving Nickerie; 5. 6 km voorbij de Saracca-brug (richting Bitagron; 6. Mana (Frans Guiana).

NASCHRIFT

Ter afsluiting van dit artikel een algemene opmerking:

De biotoopgegevens zijn niet volledig; mijn gegevens zijn meer een beschrijving van de vindplaatsen van maar enkele exemplaren per soort. Deze dieren werden veelal tijdens hun jacht waargenomen of gevangen en niet altijd in hun eigenlijke verblijf- of rustplaats aangetroffen.

LITERATUUR

- Beebe, William, 1946. Field notes on the snakes of Kartabo, British Guiana and Caripito, Venezuela. *Zoologica*, Bull. N.Y. Zool. Soc., Vol. 31 (1): 11-31.
- Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The reptiles of the upper amazon bassin, Iquitos region, Peru II: Crocodilians, turtles and snakes. *Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol.*, No.

12: 1-91.

Peters, J.A. & B. Orejas-Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata, Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: I-VIII, 1-347.

Roze, J.A., 1966. La taxonomía y zoogeografía de los ofidios en Venezuela. Univ. Centr. Venez., Caracas. pp. 1-362.